

ТОРА ОР • ПАРШІ ВАЇГАШ • МААМАР 1

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו'

«І підійшов до нього Єгуда»

Те, що в теперішньому порядку є найнижчим, — земля і Єгуда, який отримує, — має найвищий корінь: воно було першим у задумі Б-га. Самоусунення (бітуль) землі походить від цього кореня — від самоусунення самої думки.

Дерев'яний Мішкан (переносне святилище) відповідав теперішньому порядку, де той, хто дає, вищий за того, хто отримує; кам'яний Бейт га-Мікдаш (Храм) провіщав майбутнє, коли царювання (Малхут) стане «вінцем свого чоловіка», а Єгуда піднесеться над Йосефом.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayigash/1/

ГОЛОВНА ДУМКА

Те, що в теперішньому порядку є найнижчим, — земля і Єгуда, який отримує, — має найвищий корінь: воно було першим у задумі Б-га. Самоусунення (бітуль) землі походить від цього кореня — від самоусунення самої думки. Дерев'яний Мішкан (переносне святилище) відповідав теперішньому порядку, де той, хто дає, вищий за того, хто отримує; кам'яний Бейт га-Мікдаш (Храм) провіщав майбутнє, коли царювання (Малхут) стане «вінцем свого чоловіка», а Єгуда піднесеться над Йосефом.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар ставить запитання: чому Мішкан був споруджений переважно з дерева, а земля була лише його підлогою, тоді як Бейт га-Мікдаш був побудований із каменю та землі, а кедрові балки слугували лише опорами? З чотирьох царств — неживого, рослинного, тваринного й мовного — неживе посідає найнижче місце, але саме земля дає початок усьому рослинному. Причина в тому, що останнє у дії є першим у задумі: під час творіння першими були небеса, але в задумі Б-га земля передувала всьому. Її низьке становище — її топче кожна нога — відображає самоусунення самої думки, хашав ма («думка про що?»). Мішкан, тимчасова оселя, відповідав теперішньому порядку: внизу земля, над нею дерев'яні стіни, а над усім — завіси й шкури. Бейт га-Мікдаш, постійна оселя й прообраз майбутнього, був споруджений із каменю, адже тоді Малхут, «земля», стане «вінцем свого чоловіка». Йосеф, «додавання», — це кедр, що росте, емоційні атрибути (Зеїр Анпін); Єгуда, «визнання», — це земля, що перебуває в самоусуненні, Малхут. Тепер Єгуда наближається до Йосефа, щоб отримати; у майбутньому вони стануть одним цілим, і Єгуда піднесеться вище, як провіщають два жезли Єхезкеля та царювання Давида. Єровам, якому бракувало цієї смиренності, відмовився підкоритися Давиду.

ПЛАН

1 Запитання: дерево й камінь

¶1

Чому Мішкан був споруджений переважно з дерева, а земля була лише під ногами, тоді як Бейт га-Мікдаш був побудований із каменю та землі, а дерево слугувало лише опорою?

2 Останнє у дії — перше в задумі

¶2–3

Земля посідає найнижче місце серед чотирьох царств, але дає початок усьому рослинному, бо в задумі Б-га вона була першою, хоча під час творіння першими були небеса.

3 Мішкан і теперішній порядок

¶4-6

Тимчасовий Мішкан відповідав порядку світів, які тепер послідовно розгортаються згори вниз: підлога із землі, над нею кедрові стіни, а над усім — завіси й шкури; Бейт га-Мікдаш, постійна оселя Б-га, провіщав майбутнє.

4 Бейт га-Мікдаш і майбутній порядок

¶7-8

Бейт га-Мікдаш був споруджений із каменю, бо Малхут, «земля», стане вінцем; самоусунення землі походить від її кореня в думці. Тому дерево в Храмі було недоліком, а поклон у молитві відповідає рівню «неживого».

5 Йосеф і Єгуда

¶9-12

Йосеф, кедр, що росте, — це Зеїр Анпін; Єгуда, земля, що перебуває в самоусуненні, — це Малхут. Тепер Єгуда наближається до Йосефа, щоб отримати, але в майбутньому Малхут, заснована на мудрості (Хохма), піднесеться вище.

6 Два жезли, Єровам і розвідники

¶13-15

Два жезли Єхезкеля провіщають єднання Йосефа та Єгуди під владою Давида; Єровамові й розвідникам бракувало смиренності, тож вони не могли прийняти піднесення «землі».

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Неживе, рослинне, тваринне й мовне (домем, цомеах, хай, медабер) דומם צומח חי מדבר

Чотири царства, наявні в кожному світі. У теперішньому порядку кожне з них посідає вище місце за попереднє, але нежива земля має найвищий корінь.

Останнє у дії — перше в задумі סוף מעשה במחשבה תחלה

Те, що завершується останнім, було задумане першим. Земля, остання у творінні, була першою в задумі Б-га, а небеса, перші у творінні, були останніми в задумі.

Тимчасова й постійна оселя דירת עראי / דירת קבע

Мішкан був тимчасовою оселею Б-га й відповідав теперішньому порядку; Бейт га-Мікдаш був Його постійною оселею та прообразом майбутнього.

Самоусунення (бітуль) ביטול

Відсторонення власного відчуття самоті. Земля, яку топчуть ноги, уособлює його й посідає вище місце, ніж любов і трепет емоцій.

Хашав ма і коах ма חשב מ"ה / כח מ"ה

Гра слів із махшава (думка) та Хохма (мудрість): обидва вислови містять слово «ма» — «що?», яке виражає самоусунення у словах Моше: «А що ми таке?»

Жінка доблесті — вінець свого чоловіка אשת חיל עטרת בעלה

Малхут, та, що отримує, прийде в майбутньому до такого піднесення, що стане вінцем над Зеїр Анпіном, тим, хто дає.

Абба заснував Дочку אבא יסד ברתא

Малхут («нижній трепет») заснована на Хохмі («вищому трепеті»); у майбутньому вона піднесеться до свого джерела.

Запитання: дерево й камінь

1 ויגש אליו יהודה¹ ויאמר בי² אדוני וגו'. הנה כתיב קורות בתינו ארזים³ וגו'. והנה י"ל [יש לומר]

ההפרש בין המשכן לבית עולמים⁴ שהמשכן הי' [היה] מארזים

«I підійшов до нього Єгуда та сказав: “Прошу (бі), пане мій”» тощо. Адже написано: «Балки наших домів — кедр» тощо. I можна сказати [що] різниця між Мішканом і Вічним Домом (Бейт Оламім) [полягає в тому], що Мішкан був із кедрів,

Маамар починається віршем, у якому Єгуда виступає на захист Біньяміна перед Йосефом, якого брати ще не впізнали. Його перше слово бі — це слово благання, «прошу», хоча буквально значення — «в мені»; саме на цьому значенні маамар згодом зосередиться в абзаці 11. Поруч із ним маамар наводить вірш із Пісні пісень про доми, балки яких — кедр, і запитує, чим Мішкан, переносне святилище в пустелі, відрізняється від Бейт га-Мікдаша, постійного «Вічного Дому» в Єрусалимі; починає з того, що Мішкан був збудований із дерева.

כמ"ש עצי שטים עומדים⁵ והמכסה הי' [היה] מיריעות עזים ועורות אילים ועורות תחשים כו' והבהמ"ק

[והבית המקדש] הי' [היה] מאבנים ועפר דוקא⁶

як написано: «дерева акації, що стоять», а покриття було з покривал із козячого [волосу], шкур баранів і шкур тахашів [особливих тварин] тощо; тоді як Бейт га-Мікдаш був збудований саме з каменю та землі

У вірші «дерева акації, що стоять» ідеться про вертикальні дошки, з яких були складені стіни Мішкана; маамар називає їх «кедрами», а мудреці зараховують акацію до різновидів кедра. Стіни вкривали покривала з козячого волосу, а поверх них — покриття зі шкур баранів і тахашів. Бейт га-Мікдаш, натомість, був збудований із каменю та землі.

(שאסור לעשות בו עץ כולט⁷ ואכסדראות של עץ^{8,9} כמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון]¹⁰ פ"א מהל'

[מהלכות / מהלכה] בית הבחירה וע' בס' החינוך מצוה תצ"ב) רק שהיו כלונסאות של ארז^{11,12} בתקרת

האולם כו'

(бо заборонено робити в ньому виступаючі дерев'яні частини чи дерев'яні портики, як пише Рамбам у розділі 1 «Законів обраного Дому»; див. також Sefer HaChinuch, mitzvah 492), за винятком кедрових балок на стелі Уламу (Зали) тощо

У дужках Алтер Ребе зазначає, що закон забороняє зводити Бейт га-Мікдаш із виступаючих дерев'яних частин чи дерев'яних портиків, як постановляє Рамбам і обговорює Sefer HaChinuch. Єдиним дерев'яним елементом у ньому були кедрові балки на стелі Уламу — вхідної зали перед Святилищем.

וצי"ל זה מפני מה במשכן היו הארזים עיקר בבנין והעפר היי [היה] רק בקרקע המשכן למטה.¹³

І треба зрозуміти: чому в Мішкані кедри становили основну частину будівлі, а земля була лише внизу, на підлозі Мішкана?

Запитання маамара таке: чому дерево було основним матеріалом Мішкана, тоді як земля була лише під ним, на підлозі?

ובמקדש נהפוך הוא שהיו האבנים והעפר העיקר שאפי" [שאפילן] הגג היי [היה] מהן ולא היו עצים רק כלונסאות של ארז הני"ל שהיו טפלים לעיקר הבנין.¹⁴

А в Мікдаші було навпаки: камінь і земля становили основну частину будівлі, так що навіть дах був із них; дерева ж були лише ті кедрові балки, згадані вище, і вони були другорядними щодо основної споруди.

У Бейт га-Мікдаші співвідношення було протилежним. Уся будівля, навіть дах, була з каменю та землі, а кедрові балки були лише допоміжним елементом кам'яної споруди.

РОЗДІЛ 2 • 12-3

Останнє у дії — перше в задумі

2 והענין כי הנה ידוע שיש בכל עולם ד' בחי' דצח"מ [דומם צומח חי מדבר] והדומם הוא למטה במדרגה מצומח והצומח למטה מן החי כו'

Пояснення полягає в тому, що, як відомо, у кожному світі є чотири рівні: неживе, рослинне, тваринне й мовляче (домем, цомеах, хай, медабер). Неживе нижче за рівнем від рослинного, а рослинне — нижче від тваринного тощо.

Відповідь починається з відомого поділу творіння на чотири царства: неживе (мінерали й земля), рослинне (рослини), тваринне й мовляче (людина). Кожне з них стоїть вище за попереднє.

והעילוי שבכולם הוא בחי' המדבר ולכאורה תמוה דא"כ מפני מה הארץ דוקא תוציא צמחה¹⁵ שהצומח יחי' [יהיה] גדל ונולד ונמשך מעפר הארץ הלא הצומח הוא למעלה מהדומם שהוא העפר.

Найвищий із них — рівень мовлячого. На перший погляд це викликає подив: якщо так, то чому саме земля «вирослує свою рослинність», так що рослинне росте, народжується й постає з пороку землі? Хіба рослинне не вище за неживе, яким є порошок?

Людина, яка говорить, — найвища з усіх. Це породжує запитання: якщо рослини стоять вище за землею, чому ж вони ростуть із землі, нижчого рівня, так що «земля вирощує свою рослинність»?

אך הענין דלא ראי זה כראי זה שאע"פ [שאף על פי] שהדומם למטה במדרגה מן הצומח עכ"ז [עם כל זה] יש בו מעלה יתירה מצד שרשו שלמעלה מבחי צומח וחי כו'.

Однак пояснення таке: якість одного не така, як якість іншого. Хоча неживе нижче за рівнем від рослинного, воно все ж має додаткову перевагу завдяки своєму кореню, який вищий за рівень рослинного й тваринного тощо.

Відповідь полягає в тому, що кожен рівень має свою перевагу. Неживе нижче за своїм явним рівнем, однак його корінь вищий за корені рослинного й тваринного життя.

דהנה ידוע מחלוקת התנאים¹⁶ בגמ' [בגמרא] [חגיגה יב.]¹⁷ חד אמר שמים קדמו¹⁸ לארץ כמ"ש בראשית ברא¹⁹ כו' את השמים ואת הארץ²⁰

Адже відома суперечка танняїв у Гемарі (Хагіга 12a): один каже, що небеса передували землі, як написано: «На початку [Б-г] створив» тощо, «небеса й землю».

Щоб пояснити цей корінь, маамар наводить суперечку, зафіксовану в Талмуді, у трактаті Хагіга, про те, що було створено першим — небеса чи землю. Одна думка спирається на перший вірш Тори, де небеса згадані перед землею.

וח"א [וחלק א'] ארץ קדמה כמ"ש ביום עשות²¹ כו' ארץ ושמים ואלו ואלו דא"ח [דברי אלקים חיים] שבמחשבה ארץ קדמה לשמים וכשברא ברא השמים תחלה.²²

А інший каже, що земля передувала, як написано: «Того дня, коли [Б-г] створив» тощо, «землю й небеса». I ti, й ti — слова живого Б-га: у думці земля передувала небесам, а коли Він творив, то спершу створив небеса.

Інша думка спирається на вірш, де спершу згадано землю. Використовуючи талмудичний вислів про дві думки, що обидві є істинними (Ерувін 13b), «i ti, й ti — слова живого Б-га», маамар приймає їх обидві: у думці Б-га першою була земля, тоді як у самому акті творення першими були небеса.

3 והענין כי סוף מעשה²³ במח' תחלה פי' כי הארץ לפי שהיא סוף מעשה ע"כ שרשה במח' היא בבחי' תחלת המחשבה²⁴

Пояснення полягає в тому, що «останнє у здійсненні — перше в задумі». Тобто, оскільки земля остання у здійсненні, її корінь у думці — на рівні (бхіна) початку думки,

«Останнє у здійсненні — перше в задумі» — це рядок із суботнього гімну «Леха Доді»: те, що завершується останнім, було задумане першим. Земля, останній етап творіння у здійсненні, тому має свій корінь у самому початку думки Б-га.

אבל השמים שהם תחלת המעשה הם אחרוני במחשבה כי זהו הכלל שהסוף מעשה עולה תחלה במחשבה²⁵ ולכך הצומח למעלה מהדומם

тоді як небеса, які є першими у здійсненні, останні в думці. Адже це правило: те, що останнє у здійсненні, постає першим у думці. Тому рослинне вище за неживе,

Небеса, які першими з'явилися у здійсненні, останні в думці. У порядку здійснення вище приходить першим, і тому рослинне стоїть вище за неживе.

וכן החי למעלה מהצומח כו' שזהו כפי סדר ההשתלשלות דדצח"מ [דדומם צומח חי מדבר] בעולמות שבחי הדומם ועפר הארץ הוא בחי' סוף מעשה וצומח וחי למעלה ממנו במדרגה

і так само тваринне вище за рослинне тощо, адже це відповідає порядку ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) — неживого, рослинного, тваринного й мовлячого — у світах. У ньому бхіна неживого й земний порошок є бхіною «останнього у здійсненні», а рослинне й тваринне стоять вище за нього за своїм рівнем.

Тваринне також стоїть вище за рослинне. У порядку, в якому чотири царства послідовно розгортаються у світах, неживий земний порошок є останнім етапом.

והוא ענין שמים קדמו לארץ. ומ"מ מצד שרשן במחשבה הקדומה הרי ארץ דוקא קדמה לכולם במחשבה.

У цьому й полягає зміст слів «небеса передували землі». Проте з огляду на їхній корінь у Первісній Думці саме земля передувала всім їм у думці.

Порядок послідовного розгортання світів — це те, що означають слова «небеса передували землі». Однак у Первісній Думці земля передувала всім іншим рівням.

לכן דוקא בה יש הכח והיכולת להוציא צמחה²⁶ מצד שרשה הנעלה ולכן הצומח והחי והמדבר כולם מקבלים ממנה כו':

Тому саме в ній є сила й здатність «породжувати рослинність» завдяки її піднесеному кореню; і тому рослинне, тваринне й мовляче — усі отримують від неї тощо.

Завдяки своєму піднесеному кореню лише земля має силу вирощувати рослини, а рослини, тварини й люди отримують від неї своє живлення. Це дає відповідь на питання, порушене в параграфі 2.

Мішкан і теперішній порядок

4 והנה במשכן לא היה נמצא עדיין תכלית השלימות שהיה רק דירת עראי^{27,28} של הקב"ה. כמ"ש ואהיה מתהלך באהל²⁹ ובמשכן כו'.

Отже, у Мішкані ще не було досягнуто найвищої досконалості, адже він був лише тимчасовою оселею Святого, благословенний Він (Кудша бріх ху), як сказано: «I Я переходив з місця на місце в наметі та в Мішкані» тощо.

Мішкан ще не досяг найвищої досконалості: він був лише тимчасовою оселею Б-га, яку переносили з місця на місце пустелею. Слова Б-га, сказані цареві Давиду через пророка Насана: «I Я переходив з місця на місце в наметі та в Мішкані», описують цю тимчасову оселю.

לכך נעשה כפי אופן סדר השתלשלות העולמות איך שנבראו כסדרן שבזה שמים קדמו לארץ.

Тому його було споруджено за зразком порядку ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), так, як вони були створені у своїй послідовності, де небеса передували землі.

Оскільки Мішкан був тимчасовим, його спорудили відповідно до теперішнього порядку світів, у якому небеса передують землі.

5 ולכן כותלי המשכן היו מקרשים שהן בחי' צומח. ורק קרקע המשכן הי' [היא] מעפר. שזהו כמו שהוא בהשתלשלות שהצומח למעלה מן הדומם

Тому стіни Мішкану (Скинії) були з дощок, що належать до рослинного рівня, і лише підлога Мішкану була земляною. Адже так само в ланцюзі послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), де рослинне стоїть вище за неживе.

Стіни Мішкану були з дерев'яних дощок, що належать до рослинного царства, і лише підлога була земляною. Це відповідає теперішньому порядку, в якому рослинне стоїть вище за неживе.

ולכן נעשו הקרשים מארזים שהארז גדל בגובה מאד שזהו בחי' העליונה שבצומח כו' למעלה מעלה מבחי' הדומם שאין בו תוספת וגידול כלל.

Тому дошки були зроблені з кедрів, адже кедр виростає дуже високим, що є найвищим рівнем у рослинному царстві тощо, незрівнянно вищим за рівень неживого, в якому взагалі немає ні приросту, ні росту.

Дошки були з кедра, який виростає надзвичайно високим і тому уособлює найвищу форму рослинного царства. Неживе, навпаки, зовсім не приростає й не росте.

6 והמכסה על המשכן היה מיריעות ומעורות אילים ותחשים כו' שהוא בחינת החי שלמעלה במדרגה גם מבחי' הצומח.

Покриття над Мішканом було з полотнищ і шкур баранів та тахашів тощо; це відповідає рівню тваринного, який стоїть вище навіть за рівень рослинного.

Покриття Мішкану складалося з полотнищ і шкур тварин, тобто належало до тваринного світу, який стоїть ще вище за рослинний.

לפיכך היריעות שהם בחי' המקיפים שהיו פרושי' [פרושים] על כותלי המשכן היו מבחי' חי שהוא למעלה [למעלה / למעלה] מבחי' צומח שממנו נעשו כותלי המשכן.

Тому завіси, які відповідають рівню макіфим (охоплення) і були розпростерті над стінами Мішкану, були з тваринного — рівня, що стоїть вище за рослинний, з якого зроблено стіни Мішкану.

Завіси, розпростерті над стінами, називаються макіфим — «охопленням»; так у хасидизмі називають те, що оточує й перевершує. Цілком відповідно, їх виготовили з матеріалів тваринного світу — рівня, що стоїть вище за рослинний, представлений дошками, які вони покривали.

נמצא שכ"ז [שכל זה] נעש' כפי סדר מעלת ומדרגת ההשתלשלות בהשתלשלותן ובריאותן מלמעלה מ"ט [מלמעלה למטה] שהוא בחי' שמים קדמו כו'.

Отже, усе це було влаштовано відповідно до порядку рангів і рівнів ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), у міру їхнього сходження та творення згори вниз, — відповідно до рівня вислову «небеса передували» тощо.

Отже, Мішкан був упорядкований так само, як і самі світи, згори вниз: тваринне над рослинним, а рослинне над неживим — у порядку «небеса передували».

אבל במקדש היה נמצא בו תכלית השלימות כי היה דירת קבע³⁰ של הקב"ה כמ"ש זאת מנוחתי עדי עד³¹ שה"י [שהיה] מעין עוה"ב [עולם הבא] מה שיה"י [שיהיה] באלף השביעי כשיה"י [כשיהיה] מנוחה לחיי העולמים³² שאז תתעלה הארץ עליונה שהיא בחי' מל' דאצי' להיות למעלה מכולם.

Але в Мікдаш була присутня найвища досконалість, адже він був постійною оселею Святого, благословенного Він (Кудша бріх ху), як сказано: «Це місце Мого спочинку навіки». Він був передчуттям Світу прийдешнього — того, що буде у сьомому тисячолітті, коли настане «спочинок для життя вічного», адже тоді вища земля, що відповідає рівню царювання (Малхут) світу еманції (Ацилут), піднесеться над усіма ними.

Бейт га-Мікдаш, на відміну від Мішкану, був постійною оселею Б-га й досягав найвищої досконалості; сказаний про Сіон вірш «Це місце Мого спочинку навіки» засвідчує його постійність. Він був передчуттям сьомого тисячоліття — доби цілковитого спочинку, коли «вища земля», Малхут Ацилуту, остання з Б-жественних властивостей, буде піднесена над усіма іншими.

РОЗДІЛ 4 • 7-8

Бейт га-Мікдаш і майбутній порядок

7 וכמ"ש אשת חיל עט"ב [עטרת בעלה]³³ שתה"י [שתהיה] עטרת לע"ל [לעתיד לבוא] לז"א דאצילות. והיינו מצד שרשה שעלתה במחשבה הקדומה תחלה ארץ קדמה לשמים.

І як сказано: «Доброчесна жінка — вінець своєму чоловікові»: у Майбутньому вона стане вінцем для емоційних атрибутів (Зеїр Анпін) світу еманції (Ацилут). Це завдяки її кореню, який першим постав у Первісній Думці: «земля передувала небесам».

Мовою Кабали «доброчесна жінка» — це царювання (Малхут), атрибут, що приймає, а її «чоловік» — Зеїр Анпін, емоційні атрибути, які тепер дають їй; у Майбутньому вона стане вінцем над ним. Ця зміна місць зумовлена її коренем, який передував усьому в Первісній Думці.

לכן אף בבהמ"ק [בבית המקדש] שה"י [שהיה] מעין עוה"ב [עולם הבא] נעשה עיקר הבית מאבנים ועפר שהם בחי' דומם שאף הגג והמעזיבה שהיא בחי' המקיף נעשה מאבנים ועפר ולא מארזים

Тому навіть у Бейт га-Мікдаш, який був передсмаком Майбутнього світу, основну частину Храму спорудили з каміння та землі, що належать до рівня неживого, — тож навіть дах і маазива (шар покрівельної обмазки), що належать до рівня макіфа (того, що охоплює), були зроблені з каміння та землі, а не з кедр.

Оскільки Бейт га-Мікдаш провіщав майбутнє, його спорудили переважно з каміння та землі — неживого. Навіть його дах і шар обмазки зверху, які охоплюють будівлю згори, мов макіф, були з каміння та землі, а не з кедр.

שהוא כפי מה שיהיה לע"ל [לעתיד לבוא] שבח"י ארץ קדמה א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה] מצד שרשה כו'

Це відповідає тому, що буде в Майбутньому, коли рівень «земля передувала» [стане] «добро-чесною жінкою — вінцем своєму чоловікові» завдяки її кореню тощо.

Це відображало майбутній порядок, у якому «земля», що має корінь у первісній думці, стане вінцем.

רק שכלונסאות של ארזו שהיה בהתקרה הם היו בחי' תמכין לבד לעיקר התקרה הנעשה מבחי' דומם וכענין תמכין דאורייתא. (ועמ"ש במ"א ע"פ מחר חדש³⁴ במ"ש יהונתן לדוד ואנכי אהיה לך למשנה כו')³⁵

Лише кедрові балки, що були в перекритті, слугували рівнем підпор (тамхін) для основного перекриття, зробленого з неживого, — подібно до поняття «підпор Тори» (тамхін де-Орайта). (Див. також те, що написано в іншому місці, щодо вірша «Завтра — молодик», про слова Ёго-насана Давиду: «і я буду для тебе другим» тощо.)

Нечисленні кедрові балки в перекритті лише підтримували кам'яний дах, подібно до «підпор Тори» — так називають те, що підтримує Тору, але саме не є Торою. У дужках ідеться про інший маамар, присвячений словам Ёгонасана Давиду: «і я буду для тебе другим»; спадкоємець царя Шашула погоджується бути другим після Давида з коліна Ёгуди.

8 והנה נראה בעליל ג"כ בחי' זו שיש בהארץ מעלה יתירה והוא בחי' הבטול שיש בה שהיא מדרס תחת כפות רגלי הכל³⁶ משא"כ הצומח שגדלים בגובה והתנשאות כו'.

Тепер ця властивість також виразно помітна: земля має додаткову перевагу, а саме — самоусунення (бітуль), притаманне їй, адже її топчуть підошвами ніг усі; на відміну від рослин, які ростуть угору й підносяться тощо.

Перевагу землі можна побачити наочно: вона лежить під ногами кожного — образ цілковитого самоусунення. Рослини ж, навпаки, ростуть угору й підносяться.

ובטול זה נמשך מצד שרשה הנעלה במחשבה שהמחשבה היא בחי' חשב מ"ה [מה] שהוא תכלית הבטול כמ"ש מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] ונחנו מ"ה [מה].³⁷

І це самоусунення походить від її високого кореня в думці, адже думка (махшава) — це рівень «хашав ма», що означає найвищий ступінь самоусунення, як сказав Моше Рабейну, мир йому: «І що ми таке?»

Самоусунення землі походить від її кореня в думці. Слово «махшава» («думка») можна прочитати як «хашав ма» — «подумав: що?», де «ма» означає цілковите самоусунення; це те саме «ма», яким Моше й Аарон говорили про себе: «І що ми таке?»

ומשם נמשך ומתלבש בחיי הבטול בארץ ומצד זה תתעלה לע"ל [לעתיד לבוא] להיות עט"ב [עטרת בעלה] לכן
היה בהמ"ק [בית המקדש] מאבנים דוקא

І звідти ця властивість самоусунення сходить униз і вбирається в землю, і завдяки цьому в прийдешньому вона піднесеться, ставши «вінцем її чоловіка». Тому Бейт га-Мікдаш (Святи-лице) був збудований саме з каменю.

Самоусунення думки сходить униз і вбирається в землю; завдяки цьому в майбутньому земля піднесеться й стане вінцем. Ось чому Бейт га-Мікдаш мав бути збудований із каменю.

(וכמ"ש ג"כ במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית^{38.39} דלכך אמרו בגמרא על כורש שהחמיץ במה שחזר וצוה לערב בחיי צומח בבהמ"ק [בבית המקדש] נדבכין די אבן גלל⁴⁰ תלתא ונדבך די אע חדת כוי כי צ"ל כולו באבנים דוקא מטעם הנ"ל.⁴¹)

(Також написано в іншому місці щодо вірша «Псалом, пісня на посвячення Дому»: ось чому в Гемарі сказано про Кореша (Kira), що він зіпсувався, коли знову наказав домішати до Бейт га-Мікдаш рослинний рівень: «три ряди великих каменів і один ряд нового дерева» тощо. Адже він мав бути повністю збудований саме з каменю — з тієї причини, яку зазначено вище.)

У дужках наведено посилання на маамар про псалом на посвячення Дому. У Гемарі сказано, що Кореш (Kira), який дозволив збудувати Другий Храм, згодом «зіпсувався». Маамар пояснює його провину: він наказав покласти ряд дерева між рядами каменю, змішавши рослинний рівень у будівлі, яка мала бути повністю кам'яною.

ובתפלה הוא בחיי השתחואות שבשמ"ע [שבשמונה עשרה] קול דממה דקה.⁴² בחיי דומם ואותיות התפלה
הם בחינת דומם

А в молитві це рівень поклонів під час Шмоне-Есре — молитви, яку промовляють «голосом тихої безмовності» (коль демама дака), — рівень неживого (домем); і літери молитви також належать до рівня неживого.)

Те саме стосується молитви: поклони під час Шмоне-Есре — молитви, яку промовляють «голосом тихої безмовності», — належать до неживого рівня самоусунення; так само й літери молитви. Єврейське слово «демама» — «тиша» — має спільний корінь зі словом «домем», тобто «неживе».

משא"כ בהמשכן שנעשה כפי סדר ההשתלשלות דעכשיו שבח"י צומח למעלה מהדומם שמים קדמו כו' לכן היו הכותלי [הכותלים] מעצי שטים והעפר היה בקרקע המשכן וכנ"ל:

Інакше було з Мішканом (Переносним Святилищем), який спорудили відповідно до нинішнього порядку ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут): у ньому рослинний рівень вищий за неживий, «небеса були створені раніше» тощо. Тому стіни були з акацієвого дерева, а підлога Мішкана була земляною, як зазначено вище.

Мішкан, на відміну від цього, відповідав нинішньому порядку, в якому рослинний рівень стоїть вище за неживий; тому його стіни були дерев'яними, а лише підлога була земляною.

РОЗДІЛ 5 • 19-12

Йосеф і Єгуда

9 והנה זהו ג"כ ענין יוסף ויהודה. שהוא ג"כ בח"י ומדרגת שמים וארץ ובח"י צומח ודומם כו'.

А це також стосується Йосефа та Єгуди: вони теж відповідають аспекту (бхіна) й ступеню небес і землі, а також аспекту рослинного та неживого тощо.

Той самий контраст між небесами й землею, між тим, що росте, і неживим, описує також Йосефа та Єгуду.

כי יוסף לשון תוספת ורבוי⁴³ שמתוסף והולך בהגדלה והגבהה למעלה והוא ענין בח"י צומח ובפרט בח"י הארז שגדל והולך למעלה מעלה ברום המעלות.

Адже ім'я Йосеф пов'язане зі значенням додавання (тосефес) і примноження — з тим, що постійно додається, зростає і підноситься все вище. Це бхіна рослинного, а особливо — кедр, який невинно росте все вище й вище, сягаючи найвищих вершин.

Ім'я Йосеф означає «додавання»: він постійно примножується й підноситься, як рослинне, а надто як кедр, що безперервно росте вгору.

וכמ"ש צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה⁴⁴ (והיינו בחי ז"א דאצי שנקי צומח לגבי המלי שנקי דומם כמ"ש במ"א באריכות⁴⁵ שהמדות יש בהם צמיחה וגידול אבל האותיות הן בחי דומם כו' וכמדות יש בחי קטנות וגדלות.

Як сказано: «Цадик (праведник) розквітне, мов пальма; мов кедр на Ливані, він виросте високим». (Тобто це бхіна емоційних атрибутів (Зеїр Анпін) світу еманції (Ацилут), яку називають «рослинною» стосовно царювання (Малхут); Малхут називають «неживою», як докладно пояснюється в іншому місці: емоційні атрибути (мідот) мають здатність проростати й зростати, а літери належать до неживої бхіни тощо. В емоційних атрибутах є рівні малості (катнус) і величі (гадлус).

У вірші цадик порівнюється з пальмою та кедром; Йосеф відомий як «цадик». У дужках пояснюється, що Зеїр Анпін — Б-жественні емоції — є «рослинним», бо емоції розвиваються й зростають, тоді як Малхут, що виявляється в літерах і мовленні, є «неживим». Емоції також мають незрілу й зрілу стадії — «малість» і «велич».

וזהו בחי עץ ארז ואזוב⁴⁶ שהאזוב הוא בחי הקטנות⁴⁷ והארז בחי הגדלות כו'. וז"ש [וזהו שכתוב] כארז בלבנון ישגה כו' ויוסף בפרט הוא בחי יסוד שעולה עד הדעת ודעת עולה עד הכתר כו'. וכשמבריא מעלה מעלה נקי ארז בלבנון כו')

І це бхіна кедрового дерева та ісопу: ісоп є бхіною малості, а кедр — бхіною величі тощо. Саме це [значення] слів: «мов кедр на Ливані, він виросте високим» тощо. А Йосеф зокрема є бхіною основи (Йесод), яка підноситься до знання (Даат), а знання підноситься до вінця (Кетер) тощо. А коли вона простягається все вище й вище, її називають «кедром на Ливані» тощо.)

Ісоп, низькоросла рослина, символізує незрілу стадію емоцій, а кедр — зрілу. Йосеф відповідає Йесоду, атрибуту, який об'єднує й передає; він підноситься до Даат, а через Даат — до Кетер. Коли він сягає такої висоти, його називають «кедром на Ливані».

ויהודה הוא בחי ארץ מלי דאצילות שהיא בחי הדומם דאצי. ולכן יהודה לי [לשון] הודאה ובטול שהדומם יש בו בחי הבטול ביותר כנ"ל:

А Егуда — це бхіна «землі», царювання (Малхут) світу Ацилут, нежива бхіна світу Ацилут. Тому ім'я Егуда пов'язане зі значенням визнання (ходаа) і самоусунення (бітуль), адже неживе має цю властивість самоусунення найвиразніше, як зазначалося вище:

Егуда — це Малхут світу Ацилут, «земля», неживе цього світу. Його ім'я пов'язане зі словом ходаа — визнанням і поступливістю (коли він народився, Лея сказала: «Цього разу я подякую Імені Б-га (Гавая)», Берешит 29:35); саме таке самоусунення найбільшою мірою властиве неживому.

10 והנה בסדר ההשתלשלות עתה יוסף הוא למעלה מיהודה שהרי המלי מקבלת שפעה וחיותה מן הז"א

Тепер, у нинішньому порядку ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), Йосеф стоїть вище за Йегуду, адже царювання (Малхут) отримує свій потік і життєву силу (хают) від емоційних атрибутів (Зеїр Анпін).

У нинішньому порядку Йосеф стоїть вище за Йегуду, оскільки Малхут отримує весь свій потік і життєву силу від Зеїр Анпіна.

ולכן יוסף היה המלך במצרים שהוא בחי' צומח בחי' גידול והתנשאות והוא היה המשביר והמשפיע לכולם.

І тому Йосеф був царем у Єгипті, адже він є рослинним рівнем (бхіна), рівнем росту й піднесення; він був постачальником зерна і тим, хто наділяв усіх.

Йосеф правив у Єгипті, бо він є рівнем, що зростає й підноситься, і постачав зерно та засоби до існування всім, зокрема й своїм братам.

11 ויהודה הוא המקבל. וז"ש [וזהו שכתוב] ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני.⁴⁸ פי' שבו יומשך השפע מיוסף

הצדיק⁴⁹ וכמבואר בזוהר דויגש⁵⁰ היינו תקרובתא עלמא בעלמא.⁵¹

І Єгуда є тим, хто отримує. І це [значення] слів: «І підійшов до нього Єгуда та сказав: «У мені (бі), мій пане»». Це означає, що в ньому буде зведено донизу потік від Йосефа-цадика [праведника]. І, як пояснюється в Зогарі, «вайігаш» («підійшов») означає «зближення світу зі світом».

Єгуда, як царювання (Малхут), є тим, хто отримує. Слова «бі адоні», які зазвичай розуміють як «прошу, мій пане», тут прочитуються буквально: «у мені, мій пане» — у Єгуді буде зведено донизу потік від Йосефа. Зогар пояснює, що «підійшов» означає зближення одного світу з іншим.

דהיינו עלמא תתאה בחי' מלי מתייחדת ונגשת לגבי עלמא עלאה בחי' ז"א לקבל השפע כו'.

Тобто нижній світ, рівень Малхут, єднається з верхнім світом і наближається до нього — до рівня емоційних атрибутів (Зеїр Анпін), — щоб отримати потік тощо.

«Нижній світ», Малхут, єднається з «верхнім світом», Зеїр Анпін, і наближається до нього, щоб отримати його потік.

וזהו ע"ד שהיה במשכן הצומח למעלה מהדומם כנ"ל. אבל לע"ל [לעתיך לבוא] יתעלה יהודה להיות למעלה מבחי יוסף כמ"ש א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה] מצד שרשו שעלה במחשבה תחלה כנ"ל.

І це подібне до того, що було в Мішкані [Святилищі]: рослинне було вище за неживе, як зазначалося вище. Але в Майбутньому Єгуда піднесеться над рівнем Йосефа, як сказано: «Жінка добродісна — вінець свого чоловіка», завдяки своєму кореню, який спершу постав у думці, як зазначалося вище.

Порядок у Мішкані, де той, хто дає, стоїть вище за того, хто отримує, — це нинішній порядок. У Майбутньому він зміниться, і Єгуда піднесеться над Йосефом: «жінка добродісна» стане вінцем свого чоловіка, адже корінь Єгуди спершу постав у думці.

כי הנה מחשבה הוא חשב מ"ה [שם מ"ה] דהיינו תכלית הבטול שהוא בחי' חכ' [חכמה] דאצי' כח מ"ה [מה].⁵²

Адже думка (махшава) — це «хашав ма», тобто найвище самоусунення (бітуль), рівень мудрості (Хохма) світу еманатії (Ацилут), коах ма («сила “що?”»).

Думка — це «хашав ма», повне самоусунення, що становить Хохму світу Ацилут. Слово «Хохма» прочитується як «коах ма» — «сила “що?”»: мудрість починається з того, що розум вважає себе нічим.

12 והנה אבא יסד ברתא⁵³ כי ח"ע [חכמה עילאה] נק' ירא' עלאה. וח"ת [וחכמה תתאה] שהיא המלי' היא יראה תתא' [תתאה] וזהו אבא יסד ברתא שמבחי' יראה עלא' [עלאה] דחכ' [דחכמה] נמשכ' [נמשכת] המלי' יראה תתאה.

Тепер: «Абба (Батько) заснував Дочку». Адже вища мудрість (Хохма) називається «вищим трепетом» (йіра ілаа), а нижча Хохма, яка є царюванням (Малхут), — це «нижчий трепет» (йіра татаа). І це означає: «Абба заснував Дочку» — з рівня вищого трепету Хохми походить Малхут, нижчий трепет.

«Абба заснував Дочку» — вислів із Зоару: Абба, Батько, — це Хохма, а Дочка — це Малхут. Оскільки Хохма називається «вищим трепетом», а Малхут — «нижчим трепетом», цей вислів означає, що Малхут походить від Хохми й заснована на ній.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] תתעלה בחיי יראה תתאה ביראה עלאה מקורה ע"כ תהיי [תהיה] אז ע"כ [עטרת בעלה] כי הבטול הוא למעלה במדרגה מאהוי"ר [מאהבה ויראה] דמדות הנמשכי' [הנמשכים / הנמשכין] מבחי' חו"ג [חסד וגבורה] דז"א.

А в майбутньому рівень нижчого трепету піднесеться до вищого трепету, свого джерела; тому тоді вона стане «вінцем свого чоловіка». Адже самоусунення (бітуль) за ступенем вище за любов і трепет (агава ве-йіра) емоційних атрибутів, що походять із рівнів милості (Хесед) і стриманості (Гвура) емоційних атрибутів (Зеїр Анпін).

У майбутньому Малхут піднесеться до свого джерела — вищого трепету — і тому стане вінцем. Самоусунення стоїть вище за любов і трепет — емоції, що походять від Хесед і Гвури, милості й стриманості Зеїр Анпіна.

ולכך גם עכשיו יש בהארץ בחיי הבטול יותר וכנ"ל. ובחי' בטול דיראה עלאה היא בחינת ומדרגת משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] ונחנו מה⁵⁴ כו'

Тому й тепер у землі більше властивості самоусунення, як уже зазначалося. А рівень самоусунення вищого трепету — це рівень і ступінь Моше Рабейну, мир йому: «А ми — що?» тощо.

Земля, корінь якої — у Хохмі, має більше самоусунення навіть тепер. Самоусунення вищого трепету — це рівень Моше Рабейну, який сказав: «А ми — що?»

[וע' לקמן ע"פ יהודה אתה^{55,56} ומ"ש ע"פ מאמר הזהר פ' אמור⁵⁷ ע"פ וגם אמנה אחותי בת אבי⁵⁸ כו' מענין בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה.⁵⁹ ועמשי"ל [ועיי' מה שכתוב לעיל] פ' בראשית ד"ה להבין הטעם שנשתנה יצירת]:⁶⁰

(Див. нижче коментар до вірша «Гтуда, ти...», а також написане щодо вислову Зоару в розділі Емор, до вірша «І справді, вона моя сестра, дочка мого батька» тощо, стосовно слів «3 Хохмою Він заснував землю; небеса утвердив розумінням (твуною)». Див. також написане вище в розділі Берешит, у маамарі, що починається словами «Зрозуміти причину, з якої створення ... відрізнялося».)

У дужках наведено три пов'язані маамари: один пізніше в Тора Ор, про «Гтуда, ти»; один про уривок із Зоару в розділі Емор, де йдеться про слова Аврагама щодо Сари — «вона моя сестра, дочка мого батька» — і про вірш «3 Хохмою Він заснував землю»; і один у розділі Берешит про те, чому людське тіло було створене інакше, ніж тіла інших створінь.

Два жезли, Ёровам і розвідники

13 וזהו מ"ש בהפטר⁶¹ דפי ויגש קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה כוי ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים כוי וקרב אותם אחד אל אחד⁶² כוי

І це [значення] написаного в Гафтарі до розділу Ваїгаш: «Візьми собі одну палицю (ец) і напиши на ній: «Для Ёгуди»» тощо; «візьми одну палицю й напиши на ній: «Для Йосефа, палиця Ефраїма»» тощо; «і зблизь їх одну з одною» тощо.

У Гафтарі до розділу Ваїгаш, з книги Єхезкеля, описано дві палиці: на одній написано, що вона для Ёгуди, а на другій — що вона для Йосефа, «палиця Ефраїма». Пророку велено зблизити їх.

הנה אני לוקח את עץ יוסף⁶³ כוי ונתתי אותם עליו את עץ יהודה כוי. עד ועבדי דוד מלך עליהם.⁶⁴
«Ось Я беру палицю Йосефа» тощо, «і покладу їх на неї разом із палицею Ёгуди» тощо, аж до слів: «І слуга Мій Давид буде царем над ними».

Б-г проголошує, що візьме палицю Йосефа й поєднає її з палицею Ёгуди; далі пророцтво говорить про царювання над возз'єднаним народом «слуги Мого Давида», царя з коліна Ёгуди.

פי כי עתה יוסף הוא למעלה מיהודה שהוא נמשל לארו אשר גדל בגובה ומתוסף והולך.

Пояснення: нині Йосеф вищий за Ёгуду, адже його уподібнено до кедр, який росте увись і дедалі більшає.

Нині Йосеф вищий за Ёгуду, подібно до кедр, який постійно росте увись.

כך יוסף אליו שייכים עשרת השבטים. כמ"ש שם ושבטי ישראל חבירו נמצא הוא מרובה בשבטים יותר מיהודה.

Так само й Йосеф: йому належать десять колін, як написано там: «а коліна Ізраїлю — його супутники». Отже, за кількістю колін їх у нього більше, ніж у Ёгуди.

Велич Йосефа виявляється в чисельності: у вірші коліна Ізраїлю названо «його супутниками», отже, десять колін належать йому, і колін у нього більше, ніж у Ёгуди.

שע"ש [שעל שם] זה נקי יוסף כי הוא הדעת עליון כוי.

Саме тому він і зветься Йосефом, адже він — вище знання (Даат) тощо.

Ім'я Йосеф, що означає «додаток», відображає його примноження, адже він є вищим Даат.

אך לעתיד לבא כשיתחברו שניהם יוסף ויהודה ביחד בתכלית היחוד האמיתי דהיינו מ"ש ויגש אליו יהודה וכמ"ש (איוב מ"א) ⁶⁵ אחד באחד יגשו ⁶⁶ וזה יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] אז יתעלה יהודה למעלה מיוסף כנ"ל ע"פ א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה].

Однак у Майбутньому, коли обидва вони, Йосеф і Єгуда, з'єднаються в досконалій істинній єдності, тобто [у значенні] написаного: «І наблизився до нього Єгуда», а також написаного (Йов 41): «Один до одного вони наближаються», — і це станеться в Майбутньому, — тоді Єгуда піднесеться вище за Йосефа, як зазначено вище щодо слів: «Доброчесна жінка — вінець чоловікові».

У Майбутньому Йосеф і Єгуда, однак, з'єднаються в цілковитій і справжній єдності. Це об'єднання є внутрішнім змістом слів «І наблизився до нього Єгуда» та вірша з книги Йова «Один до одного вони наближаються»; завдяки йому Єгуда піднесеться вище за Йосефа, подібно до того, як «доброчесна жінка» стає вінцем свого чоловіка.

ולכן אז ועבדי דוד מלך על כל ישראל. וז"ש [וזהו שכתוב] ולא יכול יוסף להתאפק ⁶⁷ כו' בהתודע יוסף אל אחיו דהיינו שנתחברו יוסף ויהודה בתכלית החבור והיחוד למיהוי אחד באחד כו'.

Тому тоді «слуга Мій Давид [буде] царем над усім Ізраїлем». І ось [значення] написаного: «І не міг Йосеф стримуватися» тощо, «коли Йосеф відкрився своїм братам»: Йосеф і Єгуда з'єдналися в досконалому зв'язку та єдності, щоб стати одним в одному тощо.

Тому пророцтво завершується словами, що Давид, з коліна Єгуди, буде царем над усім Ізраїлем. Коли Йосеф уже не міг стримуватися й відкрився своїм братам, Йосеф і Єгуда з'єдналися в цілковитій єдності.

(וע' ע"פ והיה מספר בניי [בני ישראל] ^{68, 69} כו' בענין ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמנו להם ראש אחד ⁷⁰ כו'. וע' בדרוש ברכת הזמון ⁷¹ בענין שדהע"ה [שדוד המלך עליו השלום] יברך על כוס יין המשומר שלע"ל [שלעתיד לבוא] כו' וע' ע"פ מחר חדש בענין יהונתן ודוד: ⁷²)

(Див. також коментар до вірша «І буде число синів Ізраїлю» тощо, щодо слів «І зберуться разом сини Єгуди й сини Ізраїлю, і поставлять собі одного главу» тощо. Див. також маамар про Біркат га-Зімун, щодо того, що цар Давид, мир йому, промовить благословення над чашею вина, збереженого для Майбутнього тощо. Див. також коментар до вірша «Завтра — молодик», щодо Єгонасана й Давида.)

У дужках наведено три пов'язані маамари: про пророцтво, що сини Єгуди й сини Ізраїлю зберуться разом під проводом одного глави; про вчення, що в Майбутньому цар Давид промовить благословення над чашею вина, збереженого для Майбутнього; і про Єгонасана та Давида.

ובכל הנ"ל יובן ויבואר מ"ש בלקוטי הש"ס [הששה סדרים] מהא"ר [מהאלי רבי יצחק] ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] בביאור מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בחלק [דק"ב סע"א [סוף עמוד א]] שתפשו הקב"ה לירבעם בן נבט ⁷³ ואמר לו חזור כך ⁷⁴ כו' א"ל [אמר ליה] מי בראש א"ל [אמר ליה] בן ישי בראש א"ל [אמר ליה] אי הכי לא בעינא.

З усього сказаного вище стане зрозумілим і проясниться написане в «Лікутей га-Шас» Арізала, благословенної пам'яті, у поясненні вислову наших мудреців, благословенної пам'яті, у [розділі] «Хелек» (фоліо 102, кінець сторони а): Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), схопив Єровама бен Невата й сказав йому: «Покайся», тощо. Той сказав Йому: «Хто буде на чолі?» Він сказав йому: «На чолі буде син Ішая». Той сказав Йому: «Якщо так, то не хочу [цього]».

У «Лікутей га-Шас» Арізала пояснюється уривок із Талмуду: Б-г схопив Єровама бен Невата, першого царя племен, що відокремилися від дому Давида, і закликав його покаятися. Почувши, що на чолі буде Давид, син Ішая, Єровам відмовився.

שהוא ממש הענין הנ"ל שהקב"ה רצה שירבעם יחזור בתשובה ואז יאיר בו מבחי' ומדרגת יוסף בחי' עץ אפרים כו'. ⁷⁵

Це саме та справа, про яку йшлося вище: Кудша бріх ху хотів, щоб Єровам здійснив повернення (тшува), і тоді в ньому засяяло б від рівня й ступеня Йосефа — аспекту «палиці Ефраїма», тощо.

Історія Єровама відповідає темі маамара: якби він покався, у ньому засяяв би рівень Йосефа, «палиця Ефраїма», адже Єровам походив із племені Ефраїма.

14 וזהו אני ואתה וכן ישי נטייל בג"ע [בגן עדן] ⁷⁶ שיהי' [שיהיה] מאיר בהם א"ס ב"ה בהאר' [בהארה] רבה. וזהו אני כו'

І це [значення слів]: «Я, ти й син Ішая прогулюватимемося в Ган Едені»: Нескінченний (Ейн Соф), благословенний Він, засіє в них великим сяйвом. І це — «Я» (Ані) тощо.

У талмудичній оповіді Б-г каже Єроваму: «Я, ти й син Ішая прогулюватимемося в Ган Едені». Маамар пояснює, що Нескінченний осяє всіх трьох великим світлом; заключні слова «І це — "Я" тощо» вказують на інше значення слова «Я» у вислові Б-га, яке тут не розкривається.

**א"ל [אמר ליה] מי בראש כי הוא רצה כמו שהיה עכשיו שבחינת ומדרגת יוסף הוא למעלה מבחי יהודה
לכך רצה הוא להיות בראש לגבי דוד**

Він сказав Йому: «Хто буде на чолі?» Бо він хотів, щоб [усе було] так, як тепер, коли рівень і ступінь Йосефа вищі за рівень Єгуди; тому він хотів бути на чолі щодо Давида.

Єровам запитав, хто буде керувати, бо хотів, щоб зберігся теперішній порядок, за якого Йосеф, корінь його власного коліна, стоїть вище за Єгуду; тож він хотів бути на чолі, вище за Давида.

**אבל הקב"ה אמר לו שלע"ל [שלעתיד לבוא] יתעלה יהודה לכן בן ישי בראש כו" א"ל [אמר ליה] אי הכי לא
בעינא שלא היה בו בחי בטול ושפלות זה.**

Але Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), сказав йому, що в Майбутньому Єгуда піднесеться; тому «син Ішая буде на чолі» тощо. Він сказав Йому: «Якщо так, я не хочу [цього]», бо йому бракувало цієї властивості — самоусунення (бітуль) і смирення.

Б-г відповів, що в Майбутньому Єгуда піднесеться, тож Давид, син Ішая, буде керувати. Єровам відмовився, бо йому бракувало самоусунення і смирення, які дали б йому змогу прийняти піднесення Єгуди.

**15 וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גסות הרוח שבירבעם טרדתו⁷⁷ כו'. ומעין זה נתבאר ג"כ במ"א
בענין המרגלים⁷⁸ שלא היה בהם ג"כ שפלות זו לגבי בחי ארץ העליונה שדימו בעצמם שא"צ [שאין צריך
/ שאינו צריך] לזה להיותן מעלמא דדכורא כולם אנשים⁷⁹ כו'.**

І це те, що сказали наші благословенної пам'яті мудреці: «Пихатість, що була в Єровамі, прогнала його» тощо. Щось подібне пояснюється також в іншому місці щодо розвідників: вони теж не мали такої покори перед рівнем вищої Землі, бо уявляли, що не потребують цього, адже належали до чоловічого світу (альма де-дхура) — «усі вони чоловіки» тощо.

Мудреці кажуть, що пихатість Єровама прогнала його зі світу. В іншому місці те саме пояснюється щодо розвідників, яких Моше послав оглянути Землю: їм також бракувало покори перед «вищою Землею» — царюванням (Малхут), і вони не відчували потреби в ній, бо були укорінені в «чоловічому світі», у стороні, що дає, — тому Тора й називає їх «усіма чоловіками».

אבל יוסף הצדיק ויהודה יתחברו לע"ל [לעתיד לבוא] בתכלית היחוד למיהוי אחד באחד כנ"ל:

Але праведний Йосеф (цадик) і Єгуда в Прийдешньому часі з'єднаються в цілковитій єдності, щоб стати одним з одним, як сказано вище.

Натомість Йосеф і Єгуда в майбутньому будуть цілковито об'єднані — «одне з одним».

В АВОДІ

Маамар виводить урок із землі: її топчуть ноги всіх, але в задумі Б-га вона була першою. Найглибший рівень — це самоусунення й смиренність. У молитві цьому відповідають поклони у Шмоне Есре (Вісімнадцяти благословеннях) і його «тихий, ледь чутний голос», рівень неживого, а також самі літери молитви. Зарозумілість Єровама, через яку він не захотів прийняти Давида на чолі, і переконаність розвідників, що їм не потрібна «земля», показують, чого бракує без такої смиренності.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому земля, найнижча з чотирьох царств, має силу давати початок рослинному, і що означає вислів «останнє у дії — перше в задумі»?
2. Як матеріали Мішкана й Бейт га-Мікдаш відображали два різні порядки творіння?
3. Як те, що землю топчуть ноги всіх, пов'язане зі словами Моше: «А що ми таке?»
4. Чому в майбутньому Єгуда, той, хто отримує, піднесеться над Йосефом, тим, хто дає?
5. Чого бракувало Єровамові й розвідникам, і як маамар пов'язує це із «землею»?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ויגש אליו יהודה

Там надруковано ще два записи цього маамара; один із них починається віршем «Балки наших домів — кедрі».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב' הנחות אחרות בסה"מ תקס"ה ע' קמב ואחד מתחיל "קורות בתינו ארזים". ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. וראה אודות מאמר זה רשימת המאמרים שבסה"מ תקס"ו הערה *14. קיצורים נדפסו באוה"ת בראשית כרך ה תתקפה, ב. כרך ו תתשח, א. חלק מהמאמר נעתק בסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' כב ואילך עם הוספות. לכללות מאמר זה ראה ד"ה ויגש תשמ"ו.

2 Єгуда підходить до Йосефа, який досі не впізнає в ньому свого брата, щоб благодіяти за Біньяміна: «Будь ласка (bi), мій пане». Bi — це, безперечно, слово благання, але буквально воно означає «у мені»; у параграфі 11 маамар тлумачить його саме так: царювання (Малхут), наближається до емоційних атрибутів (Zeir Anpin), щоб потік був притягнутий до нього.

בראשית מ"ד:18 Genesis 44:18

ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני ידברנא עבדך דבר באוני אדני ואל-
יחר אפך בעבדך כי כמוד כפרעה:

Then Judah came near unto him, and said: 'Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord's ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art even as Pharaoh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 קורות בתינו ארזים

Наречена з Пісні Пісень говорить про оселю, яку вона ділить зі своїм коханим: «Балки наших домів — кедрові, а крокви — кипарисові». Таргум (арамейський переклад) тлумачить ці слова як такі, що стосуються Храму, і маамар використовує їх, щоб порушити питання: з якого матеріалу була споруджена основна конструкція оселі Б-га.

שיר השירים א:17 Song of Songs 1:17

קרות בתינו ארזים רהיטנו כרותים:

The beams of our houses are cedars, And our panels are cypresses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש א, יז. ראה אוה"ת שה"ש ע' קעה. ושם מביא "והתרגום נראה דמפרש קורות בתינו ארזים קאי על בית המקדש דשלמה" ע"ש.

4 ההפרש בין המשכן לבית עולמים

Примітка наводить ці місця як додаткові обговорення різниці між Мішканом і Бейт га-Мікдашем.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת זכור ע' איתשפא. שה"ש ע' קעה. סה"מ תרכ"ט ע' יח. מכאן ואילך בסה"מ תרמ"ד ע' ריב עם הגהות. בלקו"ת נשא כד, ב. בלק עד, ד מציין לכאן.

5 עצי שטים עומדים

«I зробиш дошки для Мішкана (Святилища) з дерева акації, поставлені вертикально». Ці дерев'яні дошки, поставлені вертикально, утворювали стіни Мішкана.

שמות כ"ו:15ו Exodus 26:15

ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים:

And thou shalt make the boards for the tabernacle of acacia-wood, standing up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות כו, טו.

6 והבהמ"ק הי מאבנים ועפר דוקא

У примітці 67 тому 6 обговорюється, чому Бейт га-Мікдаш від самого початку мав бути збудований саме з каменю; інші бесіди наведено як додаткові обговорення цієї теми.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ש ח"ו ע' 23 הערה 67 למה הוצרך להיות (לכתחילה) מאבנים דוקא ע"ש. ראה לקו"ת ברכה זט, ד בענין משכן שילה. לקו"ש ח"ד ע' 1260. לקו"ש לש"פ מסעי חכ"ה. ודלא כהמשכן שרק קרקע המשכן הי מעפר, דומם, אבל כותלי המשכן היו מצומח, והמכסה שעל המשכן (היריעות) הי מחי — ד"ה ודוד עבדי תשליב (סה"מ מלוקט ח"ו ע' עז).

7 עץ בולט

Там цитується книга Har HaMoriyah, у якій «виступаючі дерев'яні частини» пояснюються як дерево, що виступає зі стіни у відкритий простір.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ש לש"פ מסעי חכ"ה ע' 222 הערה 21 בשם ספר הר המורי שמפרש דעץ בולט היינו בולט מן הכותל לאויר. וראה בסידור עם ד"ח ע' רא, ג. ובלקו"ת ברכה זט, ד שהאיסור הוא דוקא בבולט ולא בשוקע.

8 שאסור לעשות בו עץ בולט ואכסדראות של עץ

У першому розділі «Законів про Обраний Дім» Рамбам постановляє, що в Бейт га-Мікдаш (Храм) не вбудовують виступних дерев'яних частин і що його портики не споруджують із дерева. Альтер Ребе посилається на це, щоб показати, що Бейт га-Мікдаш був по суті кам'яною спорудою.

משנה תורה, הלכות 1:9-10 Mishneh Torah, The Chosen Temple

בית הבחירה א:ט-י

ואין בוניו בו עץ בולט כלל אלא או באבנים או בלבנים וסיד. ואין עושין אכסדרות של עץ בכל העזרה אלא של אבנים או לבנים: ומרצפין את כל העזרה באבנים קרות. ואם נצקרה אבן אף על פי שהיא עומדת במקומה. הואיל ונתקלקלה פסולה ואסור לכהן העובד לעמד עליה בשעת העבודה עד שתקבע בארץ:

Torat Emet 363 (Public Domain)

9 עץ בולט ואכסדראות של עץ

Мицва 492 забороняє садити дерево в Мікдаш (Святилищі); як запобіжний захід мудреці також заборонили споруджувати там дерев'яні портики, тож усі його портики були кам'яними. Альтер Ребе відсилає читача до цього місця щодо заборони використовувати дерево в Бейт га-Мікдаш.

Sefer HaChinukh 492:2; כ"ב:2

10 כמ"ש הרמב"ם

Примітка, дотримуючись цієї бесіди, додає, що Раавад дотримується тієї самої думки, що й Рамбам, як видно з коментаря Kesef Mishneh до Рамбама.

ПРИМІТКА КЕНОТ

וגם הראב"ד ס"ל כן — ראה כס"מ שם (לקו"ש ח"ו שם הערה 48).

11 כלונסאות של ארז

Примітка наводить це місце стосовно кедрових балок на стелі Уламу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ש שם הערה 62.

12 כלונסאות של ארז

У Мішні сказано, що кедрові балки закріпили від стіни Гейхала (Святилища) до стіни Улама (притвору), щоб споруда не випиналася. У примітці видавництва «Kegot» наведено це місце — відповідно до прочитання більшості коментаторів — на підтвердження того, що ці балки були лише допоміжними опорами кам'яної споруди.

Mishnah Middot 3:8; ח"ח:8

וכלונסאות של ארז היו קבועין מפתלו של היכל לכתלו של אולם, כדי שלא יבעט. ושרשרות של זהב היו קבועות בתקרת האולם, שבהן פרחי כהנה עולין וורואין את העטרת, שנאמר (זכריה ו'), והעטרת תהיה לחלם ולטוביה ולידעיה ולחן בן צפניה לזכרון בהיכל ה'. גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל, ומדלה על גבי כלונסאות. כל מי שהוא מתנבא עליה, או גרגיר, או אשכול, מביא ותולה בה. אמר רבי אליעזר ברבי צדוק, מעשה היה, ונמנו ...

There were poles of cedar wood stretching from the wall of the Sanctuary to the wall of the Porch to prevent it from bulging. There were chains of gold fixed in the roof beams of the Porch by which the priestly initiates used to ascend and see the crowns, as it says, "And the crowns shall be to Helem and to Toviya and to Yedaya and to Hen the son of Zephaniah as a memorial in the Temple of the L-rd" (Zechariah 6:14). A golden vine stood at the door ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

13 והעפר הי' רק בקרקע המשכן למטה

У цьому записі твердження підтверджується віршем із Parshas Nasso: «i z zemli, sho na pldosi Mishkana».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תקס"ה ע' קמב מביא זה ע"פ הפסוק נשא ה, טז "וכמ"ש ומעפר אשר בקרקע המשכן", ועי' הקשה בד"ה ויגש תשמ"ו דלכאורה צ"ל דהרי פסוק זה הוא דין בדיני מי סוטה שנאמר לא רק במשכן אלא גם במקדש ע"ש.

14 שהיו טפלים לעיקר הבנין

Джерела щодо того, що кедрові балки були другорядними щодо кам'яної будівлі (Мішна в Middos, Kesef Mishneh i коментатори Мішні), зібрано там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מדות פ"ג מ"ה (כפי גירסת רוב המפרשים). כסף משנה להרמב"ם הל' ביה"ב פ"א ה"ט. מפרשי המשנה שם בפ"א מ"ו. ועוד (לקו"ש ח"ו שם הערה 63). בסה"מ תרמ"ד ע' ריב נמצא כאן הוספה.

АВЗАЦ 2

15 «Бо як земля дає свої сходи, і як сад пророщує своє насіння, так і Б-г зростить праведність і хвалу». Маамар запозичує цей вислів, говорячи про здатність землі породжувати рослини.

ישעיהו ס"א:י"א: Isaiah 61:11

כי כְּאֶרֶץ תּוֹצֵא צִמְחָה וְכַנְנָה יִרְעֶיָה תִצְמִיחַ כֵּן אֲדֹנָי ה' יִצְמִיחַ צִדְקָה וְיִתְהַלַּל נֶגֶד כָּל־הָעוֹלָם:

For as the earth bringeth forth her growth, And as the garden causeth the things that are sown in it to spring forth; So the L-rd GOD will cause victory and glory To spring forth before all the nations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 מחלוקת התנאים

Примітка вказує це місце для обговорення суперечки танняїв.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בלקו"ש ח"ו ע' 78 ובהערה 60.

17 בגמרא (חגיגה יב)

У примітці ці уривки з Лікутей Тора наведено як додаткові обговорення Гемари в Hariga. Уривок у Цав 13d пов'язує самоусунення (бітуль) і низьке становище «землі», з якої виходить хліб, із мацою, і посилається на цей маамар: у думці земля передувала навіть небесам, і саме тому хліб виходить із неї.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"א. ראה לקו"ת צו יג, ד. ראה כז, ב. שמע"צ עט, ד. סה"מ תקס"ח ח"ב ע' שכג. אוה"ת בראשית כרך ג תפז, א. סה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' כג.

18 חד אמר שמים קדמו

На сторінці 89a, у маамарі «Kechu Me'itchem Terumah», Альтер Ребе пояснює світло, що наповнює всі світи (мемале коль альмін): воно спускається рівень за рівнем, тож небеса небес отримують вищий рівень розкриття, ніж небеса, а небеса — вищий, ніж земля. Раніше в тому самому маамарі він зазначає, що стопа, хоч і є найнижчою, несе голову, адже кінець укорінений у початку.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם לקמן פט, א. סה"מ תרכ"ט ע' כג וע' שצח. ובלקו"ש ח"ו ע' 76 ואילך.

19

בראשית ברא

«На початку Б-г створив небеса й землю». Небеса названо першими — це доказ того, що їх було створено першими.

בראשית א':1 Genesis 1:1

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית א, א. בסה"מ תקס"ה ליתא פסוק זה.

20

У Гемарі наведено суперечку між Бейт Шамай і Бейт Гилель про те, що було створено першим — небеса чи землю; кожна зі сторін наводить вірш. Маамар вважає істинними обидві думки: одна стосується задуму, а друга — діяння.

חגיגה י"ב א:ט"ז Chagigah 12a:16

תנו רבנן, בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

21

ביום עשות

«Того дня, коли Гавая Елокім створив землю й небеса». Тут землю названо першою — це доказ того, що її було створено першою.

בראשית ב':4 Genesis 2:4

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ב, ד.

22

וכשברא ברא השמים תחילה

Примітка посилається на цей маамар щодо того, що в акті творення першими були небеса.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה כי המצוה הזאת תרס"ו. ובתו"ח כאן באו"א קצת. — וראה בלקו"ש שם.

АВЗАЦ 3

23

סוף מעשה במחשבה תחלה

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

פיוט לכה דודי.

24

הארץ . . בבחי' תחלת המחשבה

Там пояснюється, що оскільки земля постала першою в думці, вона має особливу здатність і силу вирощувати щось із нічого, якої небеса не мають.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בלקו"ש ח"ו שם הערה 50 "דמצד זה שהארץ עלתה במחשבה תחלה, יש בה (עילוי וחשיבות —) הכח להצמיח מאין ליש (שאינו בשמים)".

25

עולה תחלה במחשבה

У цьому тексті пояснюється, що останнє у здійсненні постає першим у думці, бо головний задум здійснюється наприкінці, як це видно з кожного фізичного акту дарування; це питання розглядається там докладно.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ובסה"מ תרמ"ד ע' ריב: היינו לפי שעיקר המכוון נגמר בסוף, וכמו שאנו רואים למטה בגשמי בכל השפעה שעיקר המכוון נשלם בסוף, ע"ש בארוכה.

26

לכן דוקא בה יש הכח והיכולת להוציא צמחה

У цьому листі пояснюється, що лише сама сутність Б-га має силу творити щось із нічого, і що ця сила виявляється в землі, яка щороку вирощує рослини з нічого. Також зазначається, що хоча тварини й люди посідають вищий рівень, вони живуть завдяки тому, що виростає.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אגה"ק סי' כ (קלב, א). אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תמד.

АВЗАЦ 4

27

דירת עראי

Мідраш каже, що до спорудження Бейт га-Мікдашу (Храму) Б-жественна присутність (Шехіна) переходила з місця на місце, як сказано: «Я мандрував у наметі й у Мішкані (переносному Святилищі)», а після його спорудження: «Це місце Мого спочинку навіки». Примітка Kehot наводить це як джерело про Мішкан як тимчасову оселю.

שיר השירים רבה א:ט"ז Shir HaShirim Rabbah 1:16

זח"ב רמא, א241a Zohar II, 241a

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה שהש"ר פ"א, טז (ג). זח"ב רמא, א.

28

דירת עראי

Примітка Kehot наводить цей уривок із Зоґара як додаткове джерело для ідеї тимчасової оселі.

ספר הזוהר, פקודי מ:ש"פ-ש"צ380-390 Zohar, Pekudei 40:380-390

29

ואהיה מתהלך באהל

Б-г говорит Давиду через пророка Насана, що від часу виходу з Єгипту Він не мешкав у домі, а переходив з місця на місце в наметі та Мішкані. Маамар наводить

цей уривок, щоб показати, що Мішкан був тимчасовою оселею.

II Samuel 7:6 וז'ר: שמואל ב

כי לא ישבתי בבית לַמִּיּוֹם הָעֲלִיתִי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאֶהְיֶה מִתְהַלֵּךְ בְּאֹהֶל וּבְמִשְׁכָּן:

for I have not dwelt in a house since the day that I brought up the children of Israel out of Egypt, even to this day, but have walked in a tent and in a tabernacle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמואל-ב ז, ו. ראה סה"מ תרמ"ד ע' ריג ואילך.

АБЗАЦ 6

30 במקדש — כי הי' דירת קבע

У томі про Нах слово «постійний» докладно пояснюється у значенні «намет, який не буде зрушений»; інші місця наведено як подальші обговорення.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת פי ויגש כרך ב שנ, א. באוה"ת נ"ך כרך א ע' לה פי קבע ע"ד אהל בל יצען הנוכח בלקו"ת סדי"ה שובה ישראל עד דרוש השני. ע"ש בארוכה. ראה גם אוה"ת בלק ע' אילו. ובלקו"ש לפי שמות ח"ו ע' 21 הערה 66 כי: "וזהו גם הטעם מה שהמשכן הי' דירת עראי של הקב"ה וביהמ"ק דירת קבע, כי כשהגילוי נמשך רק מלמעלה, אינו חודר בפנימיות כ"כ (ולעיר מלקו"ת ויקרא (ב, ג-ד), שאתערוותא דלעילא מצד עצמה — כשאין אחריי מיד עבודה מלמלמ"ע — אין לה קיום)". ראה ד"ה ודוד עבדי תשל"ב הנ"ל.

31 זאת מנוחתי עדי עד

«Це місце Мого спочинку навіки; тут Я оселюся, бо Я забажав Його», — сказано про Ціон. Маамар тлумачить ці слова як опис Бейт га-Мікдаш — постійної оселі Б-га.

Psalms 132:14 וז'ר: תהלים קל"ב

זאת־מנוחתי עדי־עד פה־אשב כי אותי־ה:

'This is My resting-place for ever; Here will I dwell; for I have desired it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קלב, יד. וראה בהמשך מים רבים תרל"ו פרק ע' שלכאורה צ"ל האיך בנין בית מאבנים וסיד יהי נק' בשם מנוחה ונחלה לאלקים חיים ע"ש.

32 מנוחה לחיי העולמים

Мішна перелічує псалом, який левіїм співали в Бейт га-Мікдаш щодня; у Шабат це був псалом 92: «пісня для Майбутнього Світу, для дня, який увесь є Шабатом і споєм для життя вічного». Маамар відносить цей вислів до сьомого тисячоліття, передчуттям якого був Бейт га-Мікдаш.

Mishnah Tamid 7:4 וד'ר: משנה תמיד

... בששי היו אומרים (שם צג), ה' מלך גאות לכש וגו'. בשבת היו אומרים (שם צב), מזמור שיר ליום השבת, מזמור שיר לעתיד לבא, ליום שכלו שבת מנוחה לחיי העולמים:

The following are the psalms that were chanted in the Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the

L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say: "Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in the midst of the judges he ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

АБЗАЦ 7

33 אשת חיל עט"ב

Прислів'я Шломо: «Жінка доброчесна — вінець свого чоловіка». Маамар застосовує його до царювання (Малхут): у майбутньому Малхут піднесеться й стане вінцем над емоційними атрибутами (Ze'ir Anpin).

Proverbs 12:4 וז'ר: משלי י"ב

אִשְׁת־חַיִּל עֹטֶרֶת בְּעָלָהּ וְכִרְקָב בְּעֲצָמוֹתָיו מְכִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי יב, ד.

34 מחר חדש

Егонасан каже Давиду: «Завтра молодик», коли вони обмірковують, як з'ясувати наміри Шауля. Дужки відсилають до маамару про цей вірш, у якому розглядаються слова Егонасана до Давида: «а я буду другим після тебе».

I Samuel 20:18 וז'ר: שמואל א כ

וַיֹּאמֶר־לּוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָּ כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁכָּךְ:

And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 Егонасан каже Давиду: «Ти будеш царем над Ізраїлем, а я буду другим після тебе». Дужки відсилають до маамару, у якому розвивається ця тема.

I Samuel 23:17 וז'ר: שמואל א כ"ג

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶל־תִּירָא כִּי לֹא תִמְצָא יָד שְׂאוּל אָבִי וְאֶתָּה תִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה־לְּךָ לְמִשְׁנָה וְגַם־שְׂאוּל אָבִי יָדַע כֵּן:

And he said unto him: 'Fear not; for the hand of Saul my father shall not find thee; and thou shalt be king over Israel, and I shall be next unto thee; and that also Saul my father knoweth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 8

36 שהיא מדרס תחת כפות רגלי הכל

Мідраш, говорячи про обіцянку, що нащадки Авраама будуть, як порох землі, каже, що порох топчуть; комен-

тар там пояснює, що всі топчуть його. Примітка «Ketot» цитує це як доказ приниженості землі.

Bereshit Rabbah 41:9 ט"ז:ט"א רבה מ"א

וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה גוי ושמתי את זרעך כעפר הארץ. מה עפר הארץ, מסוף העולם ועד סופו, כך בניך יהיו מפורים מסוף העולם ועד סופו. ומה עפר הארץ אינו מתברך אלא במים, אף ישראל אינו מתברך אלא בזכות התורה, שנמשלה למים. ומה עפר מבלה את כלי מתכות והוא קיים לעולם, כך ישראל כל עובדי כוכבים בטלים והם קיימים. ומה עפר, עשויה דייש, אף בניך, עשוין דייש לעובדי כוכבים, הדא הוא דכתיב (ישעיה נא): ושמתי ביד מוגיך וגו'. מה ...

"For all the land that you see, I will give to you, and to your descendants, forever" (Genesis 13:15). "I will render your descendants like the dust of the earth; if a man could count the dust of the earth, so your descendants shall be counted" (Genesis 13:16). "The L-rd said to Abram, after Lot parted... For all the land that you see, I will give to you...I will render your descendants like the dust of the earth" – just as the dust of the earth is found from one end ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ב"ר פמ"א, ט: ומה עפר עשוי דייש. ובמ"כ שם: הכל דשין עליי. וראה גם בלקו"ש ח"כ ע' 310.

37

ונחנו מ"ה

Моше й Аарон кажуть людям, які нарікають у пустелі: «І що ми таке, що ви нарікаєте на нас?»; у наступному вірші Моше повторює ці слова. Маамар бачить у цьому найвищий ступінь самоусунення (бітуль).

Exodus 16:7 ט"ז:ז שמות

ובקר וראיתם את־כבוד ה' בשָׁמְעוּ אֶת־תְּלַנְתְּיָם עֲלֵה' וְנָחֲנוּ מָה כִּי תֵלִינוּ עֲלֵינוּ:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; and what are we, that ye murmur against us?"

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות טז, ז.

38

ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית

У примітці припускається, що мається на увазі маамар із такою назвою 5565 року, виголошений перед цим маамаром у п'ятницю ввечері, у Шабат тижня читання Ваїгаш, «про посвячення Дому». Маамар «Балки наших осель» позначений там як виголошений з нагоди того самого посвячення, у тиждень читання Ваїхі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

כנראה הכוונה לד"ה זה משנת תקס"ה שנאמר קודם מאמר זה ורשום עליו ליל ש"ק פי ויגש על חנוכת הבית — ונדפס שם פי קלב ואילך. ועל ד"ה קורות בתינו רשום: "על חנוכת הבית הנ"ל פי ויחי". וראה לקו"ת ברכה צט, ד. סידור עם דא"ח כא רע"ג.

39

מזמור שיר חנוכת הבית

«Псалом, пісня на освячення Дому, Давидова». Вставка в дужках відсилає до маамара на цей вірш, який пояснює, чому Бейт га-Мікдаш [Святий Храм] мав бути цілком кам'яним.

Psalms 30:1 א'תהילים

מזמור שיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40

נדבכין די אבן גלל

Указ Кореша арамейською мовою: «три ряди великих каменів і один ряд нової деревини». Так деревину було введено до споруди Другого Храму.

Ezra 6:4 ו'זעורא

נִדְבְּכִין דִּי־אֲבָן גְּלִל תִּלְתָּא וְנִדְבָךְ דִּי־אֵעַ חֲדַת וְנִפְקְתָּא מִדְּבֵית מְלָכָא תִתְּיָהֵב:

with three rows of great stones, and a row of new timber, and let the expenses be given out of the king's house;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זעורא ו, ד.

41

אמרו בגמ' על כורש

Гемара доводить, що Кореш «зіпсувався», з огляду на свій указ про спорудження Храму з «трьох рядів великих каменів і одного ряду нової деревини»: він хотів мати змогу спалити його, якщо євреї повстануть. Маамар пояснює внутрішню причину, чому цей указ був недоліком: він вніс рослинне начало до Дому, який мав бути цілком кам'яним.

Rosh Hashanah 4a:4 ד'א:ד'השנה ראש

וְאִיבָעִית אִימָא: מְנַלְן דִּאֲחַמִּין — דְּכִתִּיב: "נִדְבְּכִין דִּי אֲבָן גְּלִל תִּלְתָּא וְנִדְבָךְ דִּי אֵעַ חֲדַת וְנִפְקְתָּא מִן בֵּית מְלָכָא תִתְיָהֵב", לָמָּה לָקָה דְּעִבְדִּי חֲכִי? סָבַר: אִי מְרֻדוּ בִּי יְהוּדָאִי — אִיקְלִיָּה בְּנוּרָא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ר"ה ד, א. ראה אוה"ת ויקרא כרך ב פי תמד. כרך ג פי תשעה.

42

קול דממה דקה

Коли Б-г відкрився Еліягу на Хореві, Його не було ні у вітрі, ні в землетрусі, ні у вогні; після вогню пролунав «тихий, ледь чутний голос». Маамар застосовує цей вислів до поклонів під час молитви Шмоне-Есре [«Bismina'dciyah b'laq'la'»] — тихого, «неживого» рівня молитви.

I Kings 19:12 ט"ז:י"ב מלכים א'

וְאַחֵר הָרַעַשׁ אֲשֶׁר לֹא בָאָשׁ ה' וְאַחֵר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה:

and after the earthquake a fire; but the L-RD was not in the fire; and after the fire a still small voice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 9

43 יוסף לשון תוספת ורבויה
 מארעй мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"י לעיל לא, א.

44 צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה
 «Цадик (праведник) розквітне, мов пальма; мов кедр на Лівані, він виросте». Маамар застосовує цей вислів до Йосефа-цадика, природі якого властиво зростати й підноситися.

Psalms 92:13:ג"כ:תהלים

צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה:

The righteous shall flourish like the palm-tree; He shall grow like a cedar in Lebanon.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים צב, יג. בכור וישב — גוכתי"ק הצ"צ, לא מובא פסוק זה.

45 לגבי המלי' שנק' דומ"ש כמ"א באריכות
 Там, у розгляді, що починається на сторінці 57d з чотирьох рівнів — неживого, рослинного, тваринного й мовного, — Лікутей Тора пояснює, що літери думки й мовлення згори є «неживими», тоді як вищі емоційні атрибути є «рослинними»: подібно до рослин, вони зростають, а Зеїр Анпін має стадії малості й величі. Кедр та ісоп із розповіді про руду корову тлумачаться там так само.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקרי"ת פי חקת נו, ד ואילך.

46 עץ ארז ואזוב
 Священник кидає «кедрову деревину та гісоп» і багрянну вовну у вогонь, у якому спалюють руду корову. Маамар тлумачить високий кедр і низький гісоп як зрілу й незрілу стадії емоцій.

Numbers 19:6:ר"ט:במדבר

ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל־תוך שרפת הפרה:

And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 שהאזוב הוא בחי' הקטנות
 Кабалістичний лексикон, на який посилаються щодо ісопу як рівня малості. Лікутей Тора на Хукат цитує його там, де ісоп названо Йесодом — «малою вав», поєднаною з кедром.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מאורי"א, נד. לקרי"ת חקת ס, ד.

АБЗАЦ 11

48 ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני
 Єгуда підходить до Йосефа й каже: «Прошу, мій пане». Маамар тлумачить слово «бі» («в мені») так: потік від Йосефа буде спрямовано в Єгуду.

בראשית מ"ד:18:Genesis

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני יְדַבֵּר־נָא עִבְדְּךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי וְאַל־יִחַר אַפְּךָ בְּעִבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כֹּפֶרֶעָה:

Then Judah came near unto him, and said: 'Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord's ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art even as Pharaoh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 ויאמר בי אדוני פי' שבו יומשך השפע מיוסף הצדיק
 Ребе запитує там, чому сказано «в ньому»: оскільки Єгуда звертався з проханням до Йосефа, здається, він мав просити, щоб Йосеф звів потік донизу для нього. Це питання докладно розглядається там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה ודוד עבדי תשליב מדייק בתי' שבו דלכאורה כיון שיהודה ביקש זה מיוסף הרי היה צריך לבקשו שהוא (יוסף) 'משוך השפע אליו, ע"ש באריכות. וראה שם הערה 29 והערה 33.

50 וכמבואר בזהר דויגש
 מארעй мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ר"ו, א.

51 ויגש היינו תקרובתא עלמא בעלמא
 Зоґар пояснює слова «I підійшов до нього» як наближення одного світу до іншого, щоб вони стали одним, адже Єгуда був царем, і Йосеф був царем. Маамар ототожнює ці два світи з царюванням (Малхут) та емоційними атрибутами (Зеїр Анпін).

ספר הזהר, ויגש ב:ט"ו-ג:כ"ו:Zohar, Vayigash 2:15-3:26

THEN JUDAH CAME NEAR UNTO HIM. This was an approach of one world to another so as to join together. For Judah was king and Joseph was king, and they came nearer and nearer to each other until they united. R. Judah opened a discourse on the text: For, lo, the kings assembled themselves, etc. (Ps. 48, 5). 'This is an allusion', he said, 'to Judah and Joseph, who were both kings and joined together in an altercation. For Judah had gone surety for Benjamin and pledged himself to his ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

52 | У примітці Kehot Zohar, Vayigash 2:22 вказано як джерело цих слів.

Zohar, Vayigash 2:22כ"ב:ויגש ב'יהודה ויאמר כי אדוני וגוי

АБЗАЦ 12

53 אבא יסד ברתא

Одне з місць, наведених у примітці Kehot, де Zohar говорить: «Абба заснував Дочку»: мудрість (Хохма) утверджує царювання (Малхут).

Zohar III, 248aא"ח:ז"ח רמח

Tikkunei Zohar, Tikkun 21 • 61b:4–5תקונין תיקון כא

וכד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהי י' מחשבה עלאה. ידעין לזרקא לה להאי אבנא דאיהי בת יחידה להווא אתר דאתגזרת בגין דברתא באבא אתעבידת. הה"ד י' בחכמה יסד ארץ. בחכמה דאיהו אבא יסד ברתא דאיהי ארץ הדום רגליו והווא חוט דילה איהו ו'. דאבנא דאיהי תגא. עטרי על רישיה עטרה דס"ת. ובגינה אתמר ודאשתמש בתגא חלף איהו כתר תורה ודאי. דתלת כתרין אינון כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. וכתר תורה (נ"א וכתר שם טוב) על גבייהו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

א"ח:ז"ח רמח, א. רנו, ב. רנח, א. ת"ז תי כא. ראה לעיל ד, ג.

54 ונחנו מה

Моше й Аарон кажуть: «А ми що таке?» Маамар називає це самоусуненням (bitul) вищого трепету — рівнем Моше Рабейну.

Exodus 16:7ז'י:שמות

ובקר וראיתם את־כבוד ה' בשמעו את־לזנתיכם עליה ונחנו מה כי תלינו עלינו:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; and what are we, that ye murmur against us?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 לקמן ע"פ יהודה אתה

Це маамар про «Єгуда, ти, твої брати визнаватимуть», наведений далі в Тора Ор. У ньому пояснюється, що визнання Єгуди (ходаа), коли воно виявляється, є самоусуненням, вищим за любов і трепет Реувена та Шимона; це уклін під час Шмоне Есре, молитви, яку промовляють пошепки, подібно до «тихого, тонкого голосу», що настає після вогню любові.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מה, ב.

56 יהודה אתה

Яков благословляє Єгуду: «Єгудо, тебе визнаватимуть твої брати». Цей вірш відкриває пізніший маамар у Тора Ор, на який посилаються дужки.

בראשית מ"ט:ח:Genesis 49:8

יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף אחיך ישתחוו לך בני אחיך:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down before thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 ע"פ מאמר הזהר פי אמור

У примітці зазначено, що згаданий у тексті маамар про Зоар у розділі Емор — це маамар, надрукований у Biurei HaZohar Мітелер Ребе.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ביאורי הזהר לאדה"א ע, ב.

58 וגם אמנה אחותי בת אבי

Авраам каже про Сару: «І справді, вона моя сестра, дочка мого батька». Дужки вказують на маамар про коментар Зоара до цього вірша в паршат Емор.

בראשית כ"ב:Genesis 20:12

וגם־אמנה אחתי בת־אבי הוא אך לא בת־אמי ותהי־לי לאשה:

And moreover she is indeed my sister, the daughter of my father, but not the daughter of my mother; and so she became my wife.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה

«Im'я Б-га (Гавая) заснувало землю Хохмою; Він утвердив небеса розумінням». Дужки вказують на обговорення цього вірша, де «земля» — Малхут — заснована на Хохмі, як у вислові «Абба заснував Дочку».

משלי ג':Proverbs 3:19

ה' בִּחְכָמָה יִסַּד־אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבְנוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 ועמשי' . . להבין הטעם שנשתנה יצירת

У цьому маамарі ставиться питання, чому людське тіло було створене інакше, ніж тіла всіх інших створінь: рослини й тварини були створені землею вже завершеними — разом із тілом і життєвою силою (хают), — через слово Б-га. Далі пояснюється вислів «З Хохмою Він заснував землю»: неживе постає лише з Хохми, і саме тому тіло Адама, який уособлює Хохму, було неживим.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לעיל ג, ד ואילך.

АБЗАЦ 13

61 וזהו מ"ש בהפטר

У примітці наведено цей маамар як джерело зв'язку між ним і Гафтарою.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה ויגש תשמ"ו. לקו"ש חט"ו ע' 413.

62 וקרב אותם אחד אל אחד

Пророкові велють звести дві палиці докупити, щоб у його руці вони стали однією.

יחזקאל ל"ז:17

וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל-אֶחָד לָךְ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לְאַחָדִים בְּיָדִי:
and join them for thee one to another into one stick, that they may become one in thy hand.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 הנה אני לוקח את עץ יוסף

Б-г візьме палицю Йосефа разом із колінами Ізраїлю, його супутниками, і з'єднає її з палицею Єгуди, зробивши їх однією.

יחזקאל ל"ז:19

דָּבַר אֲלֵהֶם כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי ה' הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת-עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד-אֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חִבְּרוּ וְנָתַתִּי אוֹתָם עָלָיו אֶת-עֵץ יְהוּדָה וְעֵשִׂיתִם לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ אֶחָד בְּיָדִי:

say into them: Thus saith the L-rd GOD: Behold, I will take the stick of Joseph, which is in the hand of Ephraim, and the tribes of Israel his companions; and I will put them unto him together with the stick of Judah, and make them one stick, and they shall be one in My hand.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 בהפטר דפ' ויגש . . ועבדי דוד מלך עליהם

Б-г велить Єзекиїлю взяти одну палицю для Єгуди, а іншу — для Йосефа, палицю Ефраїма. Цей уривок читають як гафпара до розділу Ваїгаш.

יחזקאל כ"ד:37

וְעַבְדִּי דָּוִד מֶלֶךְ עָלֵיהֶם וְרוּעָה אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם וּבְמִשְׁפָּטִי יֵלְכוּ וְחֻקֹּתַי יִשְׁמְרוּ וְעִשׂוּ אוֹתָם:

And My servant David shall be king over them, and they all shall have one shepherd; they shall also walk in Mine ordinances, and observe My statutes, and do them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יחזקאל לו', טז-כה. בספר השיחות תשנ"ב כרך א ע' 224 מבאר השייכות ועבדי דוד לפסוק ויגש אליו יהודה, ומציין לזח"א רה, ב (הנוכח לעיל). וראה שם בהערה 71 שמציין לכמה מקומות בדא"ח. וראה גם ד"ה דוד עבדי תשל"ב שתוכן שניהם הוא חיבור יהודה ויוסף, ע"ש בארוכה.

65 איוב מ"א

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

פסוק ח.

66 Так сказано про луску Левіатана: вона лежить так щільно, що між лусочками не проходить повітря. Маамар застосовує це до майбутнього єднання Йосефа та Єгуди, які «наближаться» один до одного.

איוב מ"א:8

אֶחָד בְּאֶחָד יִגְשׁוּ וְרוּחַ לֹא-יָבֵא בֵּינֵיהֶם:

One is so near to another, that no air can come between them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 ולא יכול יוסף להתאפק

Йосеф уже не міг стримуватися й відкрився своїм братам. Маамар бачить у цьому з'єднання Йосефа та Єгуди.

בראשית מ"ה:1

וְלֹא-יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנִּצָּבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל-אִישׁ מִעָלָי וְלֹא-עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְנוּעַת יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו:

Then Joseph could not refrain himself before all them that stood by him; and he cried: 'Cause every man to go out from me.' And there stood no man with him, while Joseph made himself known unto his brethren.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית מה, א.

68 ע"פ והי' מספר בניי

У примітці наведено цей маамар про вірш «I буде число синів Ізраїлю», на який посилається текст. На сторінці 6с пояснюється вислів «I зберуться разом сини Єгуди й сини Ізраїлю»: Єгуда, пов'язаний зі словами «цього разу я визнаю», означає піднесення знизу, а Ізраїль — потік згори; нині це два єднання, вище й нижче, але в Майбутньому буде «один глава» — щоб стати одним в одному, і це відсилає до цього маамара.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקו"ת במדבר ו, ג.

69 והיה מספר בניי

«I число синів Ізраїлю буде, як пісок морський». Цей вірш відкриває маамар, до якого відсилає дужкове зауваження.

הושע ב'1:2

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא-יָמֹד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר-יֵאמָר לָהֶם לֹא-עָמִי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמם להם ראש אחד

Пророк провіщає, що діти Єгуди й діти Ізраїлю — десять колін — зберуться разом під одним главою. Як і образ двох палиць у Єзекиїля, це пророцтво говорить про майбутнє єднання Єгуди та Йосефа.

הושע ב'2:2

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי-יְהוּדָה וּבְנֵי-יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשִׁמּוֹ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִרְעָאֵל:

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one

head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 בדרוש ברכת הזימון

У примітці вказано, що маамар про Біркат га-Зімун міститься в розділі Siddur, присвяченому благословенню після трапези.

ПРИМІТКА КЕНОТ

סידור שער ברהמ"ז קב ב. ובאוה"ת פי עקב הגהות ע"ז.

72 ע"פ מחר חדש בענין יהונתן ודוד

У примітці це наведено як додатковий розгляд Єгона-сана й Давида.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לק"ת ברכה זו, א. וראה אוה"ת בראשית ו, ב. ואילך.

73 שתפשו הקב"ה לירבעם בן נבט

У примітці це наведено як джерело талмудичної розповіді про Єровама.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פי שלח ע' תנ.

74 שתפשו הקב"ה לירבעם בן נבט ואמר לו חזור בך

Талмуд розповідає, що Б-г закликав Єровама розкаятися, сказавши, що Він, Єровам і син Ішая разом прогулюватимуться в Ган Едені; Єровам відмовився, щойно почув, що син Ішая буде на чолі. Сам текст наводить це місце (Chelek, 102a).

סנהדרין ק"ב א:י"ז:17:102a:Sanhedrin

"אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרך הרעה". מאי "אחר"? אמר רבי אבא: אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו: מי בראש? בן ישי בראש. אי הכי, לא בעינא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

75 כי — יוסף נמשל לארז

У примітці на це посилаються як на джерело уподібнення Йосефа до кедр.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה משיחת ש"פ בשלח סה"ש תשמ"ט הערה 27.

АБЗАЦ 14

76 אני ואתה ובן ישי נטייל בגי'ע

Обіцянка Б-га Єроваму в оповіді Талмуду, яку текст цитує в абзаці 13 з Chelek, 102a. Маамар пояснює її як світіння Нескінченного світла (Or Ein Sof) в усіх трьох.

סנהדרין ק"ב א:י"ז:17:102a:Sanhedrin

"אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרך הרעה". מאי "אחר"? אמר רבי אבא: אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו: מי בראש? בן ישי בראש. אי הכי, לא בעינא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

АБЗАЦ 15

77 גסות הרוח שבירבעם טרדתו

Рав Нахман каже, що зарозумілість Єровама згубила його, бо він боявся, що паломництво до Єрусалима поверне царство до дому Давида. Маамар пов'язує це з його відмовою дозволити синові Ішая стати на чолі.

סנהדרין ק"א ב:י"ג:13:101b:Sanhedrin

ומאי "גסות הרוח"? אמר רב נחמן: שהלך תפיליו בפניו. אמר רב נחמן: גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם, שנאמר: "ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד. אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלים ושב לב העם הזה אל אדניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגני ושבו אל רחבעם מלך יהודה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

78 במ"א בענין המרגלים

Примітка відсилає до обговорення розвідників, згаданих у тексті як пояснених «в іншому місці».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת שלח ע' תנ ואילך.

79 כולם אנשים

Моше послав розвідників — «усі вони були чоловіками, головами синів Ізраїлю». Маамар тлумачить слово «чоловіки» як указівку на їхнє коріння в чоловічому, дарувальному аспекті; саме тому вони не відчували потреби в «землі».

במדבר י"ג:3:13:Numbers

וישלח אתם משה ממדבר פארן על-פי ה' כלם אנשים ראשי בני-ישראל:

And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the L-RD; all of them men who were heads of the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Torat Emet 363 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою IIII (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проект; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayigash/1/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок